

PRIKAZI, OSVRTI, RECENZIJE/

**REVIEWS, COMMENTARIES,
RECENSIONS**

SVJEDOČANSTVO OBRANE ŽEPAČKOGA KRAJA U DOMOVINSKOME RATU

OPĆINSKA UDRUGA NOSITELJA RATNIH OD-
LIČJA HVO ŽEPČE – UDRUGA NOSITELJA
RATNIH ODLIČJA HVO-A ZENIČKO-DOBOJ-
SKE ŽUPANIJE, *Glasnik HVO-a 111. xp brigade
Žepče – Pretisak 1992.-1995.*, Općinska udruga
Nositelja ratnih odličja HVO Žepče – Udruga
Nositelja ratnih odličja HVO-a Zeničko-do-
bojske županije, Žepče, 2022., 595 str.

Početak devedesetih godina dolazi do demokratizacije političkih odnosa u jugoistočnoj Europi, čiji se val širi i dopire do bivše Jugoslavije. Demokratske promjene utječu i na prostor Bosne i Hercegovine. Nakon prvih demokratskih izbora u Republici Hrvatskoj, Sloveniji i Bosni i Hercegovini dolazi do transformacije Oružanih snaga Jugoslavije. Zbog novonastale situacije u kojoj se Jugoslavenska armija stavlja pod zapovjedništvo i diktaturu Slobodana Miloševića dolazi do otvorene agresije na Republiku Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Na dan napada na Borovo selo u Republici Hrvatskoj 2. svibnja 1991. godine žepački Hrvati donose *Odluku o potrebi ustroja postrojbi samozaštite na prostoru Žepča*. Hrvatsko vijeće odbrane kao legitimna vojna sila Hrvata Bosne i Hercegovine ustrojeno je 8. travnja 1992. godine. U skladu s odlukom o mobilizacijskome razvoju vojnih snaga HVO-a sve postrojbe južno od rijeke Save dobile su brojčane oznake od 101. brigade Bosanski Brod do 112. brigade Tuzla. Na žepačkome području ustanovljena je brigada s brojnom oznakom 111. HVO brigade, a na prijedlog prikadnika brigade brojčanoj oznaci pridodaje se oznaka *xp* i od toga razdoblja prihvaća se naziv 111. xp brigade HVO-a. Između prve borbe 111. xp brigade HVO-a, koja je započela 1. lipnja 1992. u Maglaju i trajala do 14. prosinca 1995. godine kada dolazi do potpisivanja *Daytonskoga sporazuma* i zaustavljanja rata u BiH, napisano je 36 glasnika koji sačinjavaju pretisak ove knjige. Na žepačkome prostoru u ovome razdoblju ratnih sukoba život

---

je izgubilo 408 bojovnika, 11 civila te 18 bojovnika koji su se borili u Republici Hrvatskoj.

Ovo je do sada druga knjiga koja svojim sadržajem opisuje Domovinski rat na žepačkome prostoru. Prvijenac napisan 2001. godine s knjigom pod nazivom *Zbornik hrvatskih branitelja 111. Xp. brigade Žepče poginulih i nestalih u ratu 1992. – 1995. godine Pretisak Glasnika 1992. – 1995. godine* izdaje se u povodu tridesete obljetnice 111. xp brigade Žepče te tridesete obljetnice HVO-a. *Predgovor knjige* napisali su Dragan Janako i Josip Trogrić, koji su ujedno i odgovorni za realizaciju ove knjige. *Knjiga Glasnici 1992. – 1995. godine* sadržava i kratki *Povijesni osvrt* koji čitatelja uvodi u vikor ratnih događaja na žepačkome kraju, a napisali su je Perica Jukić i Niko Jozinović.

Zbornik Glasnika 111. xp brigade, kao što smo već rekli, sadržava 36 tiskanih novinskih izdanja koja su počela izlaziti od desetoga mjeseca 1992. do 1995. godine kada izlazi posljednji, 36. dvobroj za jedanaesti i dvanaesti mjesec s ukupno 584 stranice. U mjesečnim glasilima dva su dodatka za drugi mjesec 1992. godine i četvrti mjesec 1993. godine, koji donose informacije i popise osoba koje su darovale novac za obranu žepačkoga kraja. Prvih sedam glasnika izlazilo je u svojstvu informativnoga *Glasila Glavnog stožera III operativne grupe Žepče*, dok su preostali glasnici izdani u svojstvu informativnih glasnika 111. xp brigade odnosno pukovnije Žepče. Najveći broj glasnika sačinjava 16 stranica teksta, dok je poneki broj manji ili veći, pa tako dvobroj koji je izišao tri puta, i to u drugoj polovici 1995. godine, ima 24 stranice. Najduže razdoblje u kojemu *Glasnik* nije izlazio jest ono tijekom Domovinskoga rata, od lipnja do studenoga 1993. godine, kada je na žepačkome prostoru započeo rat protiv muslimana. U uređivanju glasnika sudjelovala su šestorica glavnih i odgovornih urednika, od čega su Drago Ezgeta i Anto Marinčić uredili i priredili polovicu glasnika. Tiskan je u dvije tiskare tijekom Domovinskoga rata, a zanimljivo je kako su se i jedna i druga nalazile na neprijateljskome teritoriju, i to u Tešnju i Zenici. Glasnik je bio besplatan i distribuirao se na postrojbama.

Glasnici su nastajali u jeku rata radi informiranja bojovnika i cjelokupnoga pučanstva žepačkoga kraja. Brojne priče, pjesme, kao i drugi

---

tekstovi objavljeni u glasniku, pisane su bez uljepšavanja, bez skrivenih poruka te bez namjere da se nekomu dodvorava, jer se jednostavno pisalo iz srca u teškim ratnim događanjima. Glasnici koji su mjesečno izlazili pratili su prvenstveno kontinuiran slijed događanja na bojišnici. Na velikome broju stranica pisano je o teškoj povijesti, ali i etimologiji Hrvata. U glasnicima su prikazani i intervjui zapovjednika, svećenika sa slikama i čestitke blagdana od kardinala Vinka Puljića. *Glasnik* ne donosi informacije striktno vezane za Žepče, nego opisuje događaje u Maglaju, Zavidovićima i Usori, odnosno mjestima gdje žive Hrvati.

Pored informativna karaktera, koji je namijenjen za motivaciju bojovnika, *Glasnik* obiluje i podacima za razonodu kao što su križaljke i rebusi te karikirani likovi neprijateljske vojske. S druge strane, u njemu se mogu pronaći i informacije o poginulim suborcima u rubrici *IN MEMORIAM*. Obiluje svim i svačim, žargonski rečeno – ima za svakoga ponešto.

Priređivači su se odlučili *Pretisak Glasnika* završiti s tri *Osvrta na knjigu* koje su napisali nekadašnji urednici *Glasnika*: Anto Marinčić, Drago Ezgeta i Pero Jukić Pop. Na samome su kraju knjige *Znakovlje iz Domovinskog rata* sa žepačkoga kraja te liste dobročinitelja koji su pomogli tiskati ovu knjigu.

„Danas ova knjiga, u novom reizdanju, ima za cilj sudionike događaja potaknuti na razmišljanja, te kroz zaleđena sjećanja vratiti moć govora onima kojih više nema, a koji su svojim ratnim djelima zaslužili vječni zaborav”, napisano je u *Predgovoru*. Čitatelji koji nisu osjetili ratne strahote i događanja imat će uvid u povijesno razdoblje borbe za žepački kraj. Ova će knjiga čitatelja otrgnuti od komfora sadašnjega vremena i u misli će mu utisnuti ne tako davno razdoblje rata koji je bio “suluda” svakodnevnica. *Pretisak Glasnika 1992. – 1995. godine* otvorit će neke nove mogućnosti shvaćanja i promišljanja nepobitnih činjenica koje su danas mnogima nepoznate. *Glasnik* je pun informacija i kazivanja maloga, skromnog čovjeka koji je podnio najveću žrtvu u tome teškom ratnom razdoblju.

Ova knjiga budućim istraživačima može poslužiti kao iskustveni izvor koji pokazuje što su sve prolazili Hrvati. Treba reći kako su ovo

---

bile informativne novine i treba ih promatrati kao takve. Sve u svemu, *Glasnik 111. xp brigade* akumuliran u ovoj knjizi pod nazivom *Glasnik 1992. – 1995. Pretisak* čuva izgubljena vremena od zaborava, jer se na jednome mjestu našlo 36 glasnika koji, pored važnosti sekundarnoga izvora, imaju sentimentalni izričaj vezivanja budućih generacija za ognjište njihovih predaka. Ovaj *Glasnik* s autentičnim svjedočenjima može potaknuti mlađe naraštaje na čitanje, izučavanje i proučavanje povijesnih događaja te poslužiti za pisanje knjiga o ovoj ili sličnoj temi.

Do sada nije objavljena ni jedna stručna ni znanstvena knjiga o ratnim događanjima na prostoru žepačkoga kraja.

DRAŽEN JANKO
drazenjanko.dj@gmail.com